

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél 1^{en}.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivata
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

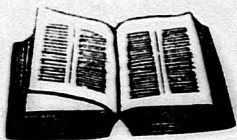
Gyűlést megnyitó imádság.

A tiszántuli egyházkerület nov. 13-iki gyűlése alkalmával elmondta **Dávidházi János** a debreceni egyházmegye
esperese, egyházi elnök.

Mi szent Atyánk! Ki lakozol mennyégben; de jelen vagy itt mi közöttünk is, áldjuk a
Te szent nevedet, hogy minket a földi élet sok testi és lelki háborúságai között megtartva, meg-
segíttél gyámolító erőddel arra, hogy megjelenhessünk e házban, a hol a te szent egyházad s
azzal egybeforrott iskoláink ügyei felett kell tisztünk szerint tanácskoznunk.

Nem csak szívünk, a mely érezi a Te nagy jóságodat, midőn minket földnek porait,
atyai szeretetedre méltóztatsz, de a reánk váró teendők is hozzád vezetnek, mert hiszen mindezek
a dolgok a melyekben nekünk foglalatossáknak kell lennünk, a Te dolgaid.

A Te kegyelmedet, a Te vezérlő Szentlelkedet kérjük tehát munkánk kezdetén. A Te je-
lenléted adjon irányt magunk tartartásának: a Te kegyelmed s gyámolító Szentlelked vezérelje
szívünk érzéseit, elménk gondolatait s egyházad igaz java adja ajkainkra a szavakat, hogy így
mindenek ékesen és jó rendben levén közöttünk, anyaszentegyházad építését, munkáját neked s
szentegyházadnak az Ur Jézus Krisztusnak dicsőségét hirdessük a földön, ki nek a Szentlélek Is-
tennel egyetemben legyen örök dicsőség. Amen.

Gróf Degenfeld József megnyitó beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Elnöktársamnak, a főtiszteletű püspök urnak gyengélkedése miatt, ismét nekem juttatott a szerencse, hogy az egyházkerületi közgyűlés tagjait néhány szóval üdvözöljem és a közgyűlést megnyissam.

Utolsó közgyűlésünk óta egyházunk sok veszteséget szenvedett a halál által. Sok derék és értékes munkását az egyházkerületnek rabolta el tőlünk a halál. Itt azonban csak azokról kívánok megemlékezni, kik hosszabb, rövidebb ideig tagjai voltak ezen közgyűlésnek. Így a tegnapi napon halt meg Várady Gábor, ki hosszú időn keresztül volt a máramaros-ugocsai egyházmegye gondnoka, továbbá elhalt Biber József bakszegi lelkész, a debreceni egyházm. egyházker. képviselője. Elhalt Biró Lajos nagyszöllősi lelkész, a máramaros-ugocsai egyházmegye egyházkerületi képviselője. Elhalt Kóródy Sándor m-szigeti jogtanár, ki több ízben képviselte a beregi egyházmegyét az egyházkerületi közgyűléseken. Mindannyian buzgó és érdemes munkásai voltak egyházi közéletünknek s megérdemlik, hogy emléköket jegyzőkönyvünkben megörökítsük.

A most folyó 1906 év, mint a bécsi béke megkötése óta lefolyt 300-ik esztendő a Bocskay fejedelem esztendeje.

Ünnepelték s ünneplik a nagy fejedelmet a magyar szabadság és vallásszabadság hős bajnokát országszerte, de természetes, hogy legelső sorban, mi a két protestáns felekezet hívei ünnepeljük őt, kiknek szívünkben élénken él a hála s kegyelata nagy fejedelem emléke iránt, kinek mi tartozunk leg-többel, mert hisz ő küzdötte ki fegyveres kézzel vallásunk szabadságát s ő igtattatta legelőször országos törvénybe egyházunk jogait és szabadságát.

Egy nagyobb mérvű Bocskay ünnepélynek itt, e mi egyházkerületünk területén és pedig épen a Bocskay fejedelem által alapított hajdu városok legnépesebbikében kellett volna az ősz folyamán megtartatnia, mely országos protestáns jellegű lett volna, mely azonban közbe jött akapályok miatt a jövő évre lett elhalasztva.

Ugyancsak a folyó évben a legközelebb mult napokban egy másik kegyeletes ünnepélyesség is folyt le II. Rákóczy Ferencznek Magyarország és Erdély fejedelmének, Thököly fejedelemnek és bujdosó társaiknak hamvái lettek az idegen földről hosszú szállítás után hazaszállítva és dicsőségesen uralkodó felséges királyunk hozzájá-

ulásával nagy fénnel és pompával hazai földbe eltemetve. Mindkét fejedelem megérdemli a mi részünkről is a kegyeletes megemlékezést, mert mindketten a magyar szabadságnak és egyszersmind a vallásszabadságnak bajnokai voltak. S egyházunk mint tiszta magyar egyház mindkét szempont által közelről van érdekelve.

Országos Zsinatunk törvényhozási munkáját elvégezte s miután 1848 év. 20 törvénycikk anyagi vonatkozásainak részleges végrehajtására illetve a kezdeményező lépések megtételére az államkormány részéről ígéret tétetett, a meghozott törvények szentesítés végett ő Felségéhez terjesztettek fel s éppen a közelebbi napokban érkeztek vissza, kevésbé jelentékeny észrevételek kapcsán.

Csak részleges végrehajtásáról van azonban a törvénynek szó és e címen emelhető igényeink végleges kielégítést egyáltalán nem nyertek, úgy hogy mindannyiúnknak kötelessége oda törekedni, hogy a hivatolt törvény mielőbb és pedig nem csak anyagi vonatkozásaiban végrehajtást nyerjen.

Még egy mozgalomról kell megemlékezni, mely szintén a folyó évben vette kezdetét. Ez a tervbe vett országos lelkészi kongresszus ügye.

Ugyanazon foglalkozásu egyének saját érdekeik előmozdítása végett célba vett egyesülése, minden esetre jogosultsággal bír, azonban ha éber figyelemmel kísérjük a lelkészi kongresszus összehozása körül fölmerült fölshózlásokat és megjelent hirlapi cikkeket, azon meggyőződésünk kell kifejezést adnom, hogy e mozgalom téves irányt vett.

Lelkészi karunk több tagja s pedig éppen azok, kik legjobban buzgólkodnak a lelkészi kongresszus összehozásán, teljesen szem elöl tévesztették az egyetemes papságnak nagy protestáns elvét s az egyházi életünkben szereppel bíró két elemet a lelkészt és világit oly élesen különböztetik meg egymástól mintha csak éppen a római katolikusok papi ordójáról és laikusairól volna szó.

Szuggertatni engedték magoknak, hogy egyházi közvélemény alkotására csakis a lelkészi elem hivatott s ennek alapján a világi elem ellen valóságos harcot indítottak. Sőt a világi elemet egyenesen azzal vádolják, hogy politikai és más egyéb tekintetek kedvéért az egyház érdekeit elárulni is hajlandók. Pedig egyházunk ereje eddig éppen abban rejlett, hogy lelkészek és világiak karöltve, de egymással vetekedve igyekeztek az egyház javát és érdekeit előmozdítani. Egyházunkra nézve áldatlan munkát végeznek azok, kik az eddigi jó egyetértést megzavarni és egyik elemet a másik ellen ingerelni igyekeznek.

Hisz mindnyájan királyi papság és szent nép vagyunk. Midőn azonban ezen mozgalomról megemlékeztem egyszersmind azon biztos reménynek adok kifejezést, hogy lelkeszi karunk tulnyomó többségének józansága és kötelesség érzete meg fogják akadályozni, ezen mozgalom elfajulását s egyházunk összes tényezői úgy mint eddig, jövőre is közös erővel fognak egyházunk javára törekedni.

A Főtiszteletű és Méltóságos egyházkerületi közgyűlés megjelent tagjait szívesen üdvözölve a közgyűlést ezennel megnyitom.

A debreceni egyetem.

Az egyházkerületi közgyűlés elhatározta, hogy a debreceni egyetem felépítéséhez hozzá kezd és elrendelte, hogy egy magyar irodalmi és egy classica philologiai tanszékre a pályázat meghirdetessék.

A két tanszék eltérőleg a mostani akadémiai tanári fizetésektől az állami jogakadémiákon megszabott tanszéki javadalommal fog javadalmaztatni.

Ennyi a meghozott határozat lényege, a határozat történeti jelentősége pedig abban áll, hogy az elhatározó nagy lépést megteszi valahára a kerület. Eddig csak beszéltünk, terveztünk. Tetűnk is: adakoztunk és gyűjtöttünk is a debreceni egyetemre. A kivitel illetőleg azonban csak most történt valami. Most vállalta el tényleg az egyetem megvalósítását a kerület és most szabta meg annak a méreteit.

Az elsőre szükség volt nemcsak a felelőség szempontjából, hanem a vezetés és a vállalkozás biztosítására is.

Hogyan bizzon más valaki, távolabb álló a debreceni egyetem jövődjébe, hogyan hozzon arra áldozatot, ha a valósitást maga a kerület se vállalja?

Ez a nehéz kö és akadály elgördült valahára és megmozdult a kerület s utána és vele mozdulni fog Debrecen városa, Hajdu vármegye és az egész alföld.

Mozdulni fog annyival is inkább, mert most már látjuk a nagy alkotás méreteit is. Két tanszék csak a nagy építmény egy kis része. De az oszlopok magasságából, a falak emelkedéséből már következtetést lehet vonni az egész épület arányaira.

A debreceni egyetem hiven a kálvinista egyház jelleméhez a fiatal, a küzdő magyarorszag egyeteme lesz.

Erre utalja a helyzet és erre a tanári fizetéseknek az egyetemi fizetéseknél némileg alacsonyabb volta.

Bevégezt, teljes képességüket megmutatott, de fejlődésünk határát már elért erőkre, úgy nevezett országos kitünőségekre mi nem számíthatunk; azok ott fognak helyett kapni a két nagy egyetemen. De képességüket megmutatott és nagy jövőt ígérő fiatal tehetségekre, a kiknek ki kell még küzdeni a jövődöt annál nagyobb biztossággal, mert ezek a mostani két egyetemen már helyett sem találunk. Azután az sincs megírva, hogy a jövődöre a helyzet anyagilag ne javulhasson. Mennél nagyobb közszükségét pótol a debreceni egyetem, mennél nagyobb a szolgálat, melyet a magyar alföld és a magyar kálvinizmus érdekében végez, annál nagyobb felkarolásra számíthat minden tényező részéről.

Ezek között a tényezők között első helyen áll a *tiszántuli egyházkerület*. Ez kimondta a döntő szót és elindult nem akadémiáját megfajlítani, hanem az egyetemet megvalósítani. Ismét munkára hívta egyetemi nagybizottságát, valószínűleg nem sokára maga is fel fogja állítani a maga egyetemi tanszékét és nagy nevű vezérei, oszlop emberei nyomán állandóan képviselője lesz a nagy ügynek az egyetemes ref. egyház és a magyarság előtt. A második tényező *Debrecen városa* és Hajdu megye. A kerület után a helyzet kulcsa az ő kezökbe van. Ők veszik a debreceni egyetemnek közvetlenül legtöbb hasznát. Nekik kell annak legtöbb terhét is emelniök. És emelni fogják tehetségök szerint. De hozzá kell járulni az egyetem terhének hordozásához, a város társadalmának, a tiszántuli egyházkerület hiveinek, az egyetemes ref. egyháznak, a magyar alföld nagy városainak és magának az országnak is.

Míveltség a magyarság legerősebb fegyvere, ez ad erőt, vagyont, uralmat. S a míveltség mint a fény felülről a magasságból terjed. Az egyetemmel ez a magasság Debrecen leend.

Előre hát a megkezdett uton, az Alföld megváltására az egyetem szervezésével. Előre a magyarság szebb jövődjéért a nagy Isten nevében.

Dégenfeld József gróf ünneplése.

A közmondás mely a kálvinisták hálátlanságáról szól nagy embereik iránt, most az egyszer nem mondott igazat. Dégenfeld József gróf főgondnokot magas vezéri állásának és megbízatásának tíz éves évtordulója alkalmából oly melegen és önként megnyilatkozó lelkesedéssel ünnepelte a kerület és Debrecen, a mint az a főgondnok nagy szolgálatainak, fényes tehetségének és nemes kálvinista jellemének megfelelt.

Másutt is sok fordul meg a vezéren, de nálunk kálvinistáknál a hol még mindig a régi bandériumos rendszernél tartunk, a hol a magunk költségein vitézkedünk, de aztán úgy is engedelmeskedünk, minden a vezetőtől függ.

Ha van állásának, nevének, egyéniségének sulya, ha megtudja nyerni az egyházak természetes vezetőit, úgy sokat tehet. Ha nem, úgy nemcsak hogy semmi jót nem tehet, de nem akadályozhat meg semmi rosszat se.

Gróf Dégenfeld József teljes mértékben bírja a vezéri képességeket. Olyan név örököse, melynek viselői régen szerepet játszanak Debrecen, a tiszántuli egyházkerület és a hazai ref. egyház életében.

Családfája egyfelől a hitükért és meggyőződésükért mindent feláldozni kész s számkivetéstől sem rettegő hősökig; másfelől a Thököly bujdosó társaiig nyulnak vissza.

Valódi főúr, erre képesítik nemcsak születése, vagyona, hanem magas műveltsége, széles látóköre, vezéri tehetsége és a köziránti áldozat készsége is.

Kálvinista főúr, tehát erősen magyar érzésű, erősen liberális gondolkozású és nincsen benne semmi póz.

Nagyszámu cselédség és lakajok serege, soha el nem zárta sem a polgárok élől főispán korában, sem az egyszerű lelkészeketől magas hivatalában.

Hite erős, lelke acél, tudása biztos; nem szó, nem a délibábok, hanem a realitás embere. És ez a kemény, hideg érc ember mégis népszerű. Az egyházban is, hol az Irás ismeretével, melyet többször átolvasott, gyakorlati képességével, melyeket senki nálánál jobban nem bír értékesíteni és alkalmazni, óriási munkabíró voltánál fogva, melyben őt senki se mulja felül, általános elismerést vívott ki magának.

A közéletben is, a hol mindenki meghajolt kormányzati képessége előtt és erős, de biztos fellépésével, egyszerű nyílt bánásmódjával még ellenfeleit is megnyerte. A társadalomban is, melynek mindenképen egyik kiemelkedő alakja és egyik kitünősége.

De sehol sem oly népszerű mint a tanárok előtt. Nem csak azért, mert mint a lelkészekkel úgy a tanárokkal szemben is a fizetések korszerű rendezését követeli. Hanem azért, mert magas műveltségénél fogva a nevelés, a kultura fontosságát és ez iránt az iskolák nagy szolgálatait és a ref. egyháznak ilyen irányu kötelezettségeit méltányolja. A tanárok és tanférfiak erkölcsileg érzik magokat honorálva a főgondnok ilyen elbánása és magatartása folytán. Nem csuda azért, ha őszinte szeretetökkel és elismerésökkel ve-

szik körül. Ez a ragaszkodás és elismerés őt mindnyájunk részéről is megilleti, mert a tanügy ápolása, műveltség terjesztése, a haladás eszközlése, a ref. egyház sarkalatos alap elve, melyen áll, vagy bukik. Ez irányu tevékenységét a gróf a debreceni egyetem ügyének felkarolásával koronázta meg. Ezért szeretjük és ezért ünnepeletük először:

A kerületen.

A főgondnok ünneplése az egyházmegyéken vette kezdetét. Hivatalának 10 éves évfordulóján minden egyházmegye megragadta az alkalmat és iránta vaió bizodalmanak és nagyrabecsülésének külön határozatban adott kifejezést. Ennek visszhangja volt az egyházkerületi közgyűlés megnyitása alkalmával *Dávidházy János* esperes urnak általános tetszéssel fogadott szép beszéde, melyet a gyűlés jegyzőkönyvébe is felvett s mely a főgondnok válaszával együtt így hangzik:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Mielőtt mostani gyűlésünk tárgysorozatának intézéséhez hozzá kezdenénk, méltóztassék megengedni, hogy egy örvendetes körülményre hívjam fel a főtiszteletű közgyűlés becses figyelmét és egy kedves kötelességet teljesítsek.

Öt nap multán 10 éve lesz, hogy e helyen a közgyűlés édes reménye s lelkesült öröme között egyházkerületünk főgondnoka: méltóságos gróf Degenfeld József ur elfoglalta gondnoki székét. E tíz év szemünk előtt folyt le s tanui vagyunk mindnyájan annak, hogy ő méltósága működésének ezen tíz éve egyházunk s iskoláink életében a haladást jelöli. Tanui vagyunk annak, hogy ő méltósága egyházkerületünknek s iskoláinknak valódi gondnoka, aki nem csak czimében viseli e nevet: de elméjében forgatja s szívébe zárva tartja egyházaink és iskoláink érdekeit s időszerű intézkedései nemcsak a mának, a pillanatnak szólnak, de a messzebb jövő s nagyobb előhaladás öntudatosan lerakott alapkövei. Tanui vagyunk annak, hogy ő méltósága hivatalának nem külső fényét, hanem annak kötelességét, terhét emeli, keresi és becsüli. Magos állásának fénye a dolgok közvetlen forrásához lehatolásából sugárzik reá: egyházkerületünk és iskoláink szellemi és anyagi ügyeinek nálánál biztosabb ismerője nincsen. A legfontosabb s legtöbb körültekintést, buzgalmat, kitartást kívánó bizottságokban a napi munka izzasztó terhét fáradság nélkül emeli; első létere utolsó anyiban, hogy ama krisztusi utasítás szellemében jár el: „*valaki tiköztetek akar első lenni, legyen ti szolgátok*“ (Mát. 20., 27.), „*a munkának tehét hozdozza, mint a Jézus Krisztus jó vitéze*“ (21. im. 2:3.). Ő alatta a megválasztásakor szívünkben élt remény ime megvalósult s örömlünk igazolást nyert.

Méltóztassék azért méltóságos főgondnok ur ezen halvány színekkel feltüntetett 10 évi működéséért az én egyszerű szavaimban egyházkerületi közgyűlésünk forró köszönetének kifejezését s a jövőre nézve azon imádság-szerű óhajunkat szívesen fogadni, hogy a nagykegyelmű Isten, aki adta Méltóságodat egyházkerületünknek, tartsa meg drága életét, egyházunk javáról gondoskodó elméjét, egyházunkhoz hű szívet s fáradságot nem ismerő munkaerejét egyházunk javára, diszére, előmenetelére; vezesse sokáig testi-lelki jólétben egyházkerületünk ügyeit s adja Isten megérni főiskolánk azon fejlődésének

valóságát, amely Méltóságod szerető lelkében oly lelkesítőleg él.

Az Isten éltesse Méltóságodat sokáig.

Hosszan zugott a kerületi tagok és a főiskola disztermében megjelent nagy közönség tapsa és éljen riadalma a Dávidházy János esperes ur üdvözlő beszéde után és a maga részéről is rá nyomta a pecsétet az elhangzott jókívánatokra. Nem is szűnt meg csak akkor, midőn az ünnepelt meglepetve felemelkedett s az ovátiót meg nem köszönte.

A főgondnok válasza így hangzik:

Főtiszteletű és Méltóságos egyházkerületi Közgyűlés!
Nagytiszteletű Esperes ur!

Amikor tíz esztendővel ezelőtt a tiszántuli ref. egyházkerület egyházainak túlnyomó többsége bizalmával arra méltatott, hogy a nagyjelentőségű főgondnoki székbe ültetett, tudtam és éreztem, hogy ezen bizalomra érdemeket nem szereztem, sőt aggodalom szállotta meg lelkemet a felett, hogy csekély erővel és tehetséggel miképen fogok a bizalomnak megfelelni. Mindazáltal úgy gondolkodtam, hogy ha az Ur engemet az ő egyházának munkásai között egy ilyen magas polcra juttatott, mindenesetre segítségemre lesz abban is, hogy elvállalt kötelezettségemnek eleget tudjak tenni s azon fogadást-tettem magamban, hogy tehetségemet és erőmet lehetőleg pótolni fogom jó igyekezettel és szorgalommal. Ezen fogadásomnak amennyire tölem telt, talán meg is feleltem, legalább is igyekeztem. Hogy mi volt az eredmény, annak bírāja nem lehetek, ez a főtiszteletű és méltóságos közgyűlés, illetőleg az egyházkerület minden tényezőjének birálatára tartozik. Amidőn azonban most a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés az én jelenlegi elnöktársamnak a szavaival engemet üdvözölt, érzem, hogy ezen dicséretre és méltatásokra, melyek az üdvözlő szavakban elhangzottak, nem vagyok méltó. Mindamelllett azt a következőt vonom belőle, hogy az én igyekezetem és szorgalmamat a főtiszteletű egyházkerület elismerésben részesíti. Bár nem tartom magam arra érdemesnek, mondhatom, hogy ez nekem igen jól esik. Ezen üdvözlést nem tudom másképen viszonzni, minthogy azon tíz év előtt tett fogadásomat, mellyel magamat az egyházkerület és tanügy érdekében végzendő munkára elköteleztem, megújtsam és a jövőre is ígérjem, hogy amennyire tölem telik, a jövőben is igyekezni fogok úgy az egyháznak, mint az egyház veteményes kertjeinek, az iskolának az ügyét előmozdítani és munkálni. Fogom munkálni addig, míg érzem, hogy hasznot fogok tehetni a közügynek. De mihelyst érzem, hogy az egyházkerületnek és iskolának tovább hasznára nem lehetek, akkor méltóbb embereknek fogom helyemet átengedni. Még egyszer köszönöm a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlésnek szíves üdvözlését és általam meg nem érdemelt elismerését, köszönöm első sorban az én mostani elnöktársamnak: nagytiszteletű Dávidházy János esperes urnak az egyházkerület érzelmeinek ilyen ékes szavakkal való tolmácsolását.

Még egyszer felhangzott az éljen riadal és kezdetét vette a kerületi gyűlés s e gyűlés első napján délelben az ünnepi ebéd, melyet a kerület tagjai adtak a főgondnok tiszteletére. Itt folyt le a főgondnok ünnepeltetésének második része.

Az ünnepi ebéd.

Gróf Dégenfeld József, a Szent Istvánrend kiskeresztésének, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület főgond-

nokának, tíz éves főgondnoki jubileumára disztribúciót adott az ev. ref. egyházkerület.

Az „Angol Királynő“ termében folyt le a 120 terítékes bankett. Nagy számmal jelentek meg a lakomán az egyh. ker. közgyűlés tagjai s egyéb notabilitások, ezek sorában gróf Tisza István, volt miniszterelnök. György Endre Csathó Ferencz kir. táblai elnök, Weszprémy Zoltán főispán és mások.

A kitünően rendezett bankettnek meg volt a szerencsés ujjítása. bogy az ebéd menüjének hátára nyomatta a szellemi menüt, vagyis a hivatalos pohárköszöntők mondására hivatott urak névsorát. Ezeket pedig nagy tetszés között mondták a következők:

Szell Kálmán esperes az egyházkerület nevében köszöntötte fel a jubiláló főgondnokot. Lelkes szavakkal emelte ki Dégenfeld gróf fáradhatatlan munkásságát.

György Endre egy olyan távollévőt köszöntött fel, akinek még távollétében is igaza van. Ez pedig Kiss Áron a tiszántuli ev. ref. egyházkerület nagyérdemű ősz püspöke. (Éljenzés)

Dr. Baksa Lajos magas színvonalu toasztjában a hit és szabadság összefüggését hangsúlyozza. Az ünnepelt férfiut élteti, mint a hazai protestánsizmus védőjét.

Simonffy Imre kir. tan. és a depr. év. rel. egyház világi elnöke ugyanennek nevében üríti poharát Dégenfeld grófra.

Kovács József polgármester a város ez egyház kölcsönös jó viszonyát hangoztatva, a város nevében élteti Dégenfeld grófot.

Kovács Gyula alispán hangsúlyozza a debreceni protestáns egyetem felállításának szükségét annak „Boskay-egyetem“ elnevezést kíván adni. Hajdúvármegye nevében élteti ennek egyttal volt főispánját gróf Dégenfeld Józsefet.

Dóczi Imre a tanárikar haláját és szeretetét tolmácsolja. Kívánja, hogy az ünnepeltnek munkás szelleme hassa át meg át a protestánsizmust.

Dr. Händel Vilmos akad. igazgató szép pohárköszöntőben ünnepli gróf Dégenfeld Józsefet.

Ezekután Dégenfeld gróf köszönte meg meleg szavakkal a személyét ért kitüntető jókívánásokat.

Végül még többen érezték annak szükségét, hogy érzelmeiket kifejezzék. A lakoma a legjobb hangulatban ért véget.

Üdvözlő küldöttségek.

Az egyházkerületi közgyűlés berekesztése után pont öt órakor megjelent a díszteremben a főiskolai tanári és tisztviselői kar majdnem teljes számmal, hogy üdvözölje a jubiláló Dégenfeld grófot. A küldöttség szónokája Dr. Erdős József theologiai dékán volt ki a főiskolai összes tanárok és tisztviselők nevében az ünnepelt főgondnokot, lelkesedéstől áthatott hangon a következő szavakkal üdvözölte:

Méltóságos gróf, egyházkerületi és főiskolai Főgondnok Ur!

Az a tisztelet, bizodalom és hódolat, a melyet a tiszántuli reformált egyházkerületi közgyűlés ma délelőtt Méltóságod tíz éves főgondnoki jubileuma alkalmából kifejezésre juttatott, még fokozottabb mértékben felujul nekünk kollégiumi tanároknak és tisztviselőknek a kebelében. És méltán! Mert bármely szempontból mérlegeljük is a dolgot, Méltóságodnak egyénisége, működése és törekvése legközvetlenebbül érdekeli főiskolánkat; nemcsak azért, mivel Méltóságod a mi legfőbb világi felügyelőnk, ellenőrzőnk és pártfogónk, hanem azért is, mert a mit hatásával, tevékenységével, lankadatlan buz-

góságával elérni óhajt és elérni képes: mindaz közvetlenül, vagy közvetve főiskolánknak is javára, felvirágoztatására szolgál.

Bizonyára valósággal úgy van tehát, hogy az a történelmi jelentőségű tíz évi apostoli missió, amelynek fordulati napját ma, örvendező lélekkel köszöntjük: kollégiumunkra árasztotta a legtöbb fényt és dicsőséget s viszont szilárd alapjául tekinthető a messze jövőndobeli alkotásoknak és a további fejlődésnek.

Igen; mert minden tekintetben kétségtelenül rendkívüli eredményeket értünk el a lefolyt utóbbi tíz év alatt. Igazolással rámutathatunk egyebek között anyagi téren a kollégiumi tisztviselők és szolgák helyzetének javulására, az ő számukra létesített nyugdíj intézetre és a tanári fizetések korszerű rendezésének óhajtvá várt s hisszük — már-már megvalósuló eszméjére. A szellemi színvonal emelkedését bizonyítja a főiskolai igazgatótanács szervezése és életbe léptetése; a főgymnasiumban négy és a tanítóképzőben két, összesen hat rendes tanszék beállítása; az akadémián legközelebb betöltendő két új rendes tanszék létrehívása; a főgymnasiumi új épület megalkotásának küszöbön álló nagy ténye és mindezeknek betetőzéséül a főiskolának egyetemmé fejlesztése érdekében megnyilatkozott készség és lánggra gyúlt lelkesedés.

Rövid tíz év alatt ennyi sikert elérni vajmi kevés keveseknek jutott osztályrészül, és Méltóságod ezen kevés kevesek között is legelől áll, mert nem hivatali babérokért, kitüntetésekért, avagy dicsvágyból, hanem önzetlenül, egyszerűségből, szíve lelke sugallatából dolgozik, küzd, fáradoz ernyedetlenül.

Egészen természetes tehát, a mi iránta érzett benső tiszteletünk, bizodalunk, ragaszkodásunk és hódolatunk s viszont ennek közvetlen, spontán megnyilatkozása a jelenlegi jubileumi üdvözlésünk.

Meltoztassek annakokáért kegyesen fogadni a mi szeretettel és tisztelettel teljes üdvözlésünket, abbéli hő óhajtasunk kifejezésével, hogy Méltóságodat feltő gondadal örzött kedves családja boldogítására, hazánk, egyházunk nemzetünk dicsőre, kollégiumunk felvirágoztatására, öregbítésére, örömben, békeségben, meglegedésben, a jó Isten meg soká, igen soká éltesse.

Az üdvözlést percekig tartó tapsvihár és eljenzés kísérte.

Gróf Degenfeld meghatott hangon mondott köszönetet e szívélyes szavakért. Es bar ugymond szerénysége tiltakozik az ellen, az elmúlt tíz év alatt a főiskola kebelében történt, az ő érdamének tudják be, de igéri és fogadja, hogy mint eddig, ugy ezután is teljes odaadásal fog munkálkodni a főiskola fejlődéséért, a tanári és tisztviselő kar jólétéért.

Ismét felzugott a taps és éljenvihar, mely után a Bibari egyházmegye küldöttségét fogadta Degenfeld gróf, kik szinten jubileuma alkalmából üdvözölték az egyház a tevékeny vezérliát.

Egyházkerületünk őszi közgyűlése.

A november 13-ára hirdetett közgyűlésen a legelső tárgy gróf Degenfeld József főgondnok bejelentése volt, amely szerint agg püspökünket gyengélkedése ezuttal is akadályozza a megjelenésben, annál fogva Dávidházy János, hivatal szerint legidősebb esperes van hivatva az egyházi elnöki tiszt betöltésére. Dávidházy János elfoglalván az elnöki széket, választékosan kidolgozott, szép imát mondott, melyben a közgyűlés munkájára

áhitatosan kérte Istennek áldását. Ennek elhangzása után gróf Degenfeld József tartott nagy figyelemmel hallgatott beszédet, melyben a lelkész-kongresszussal is foglalkozott és a gyűlés tapsai közt figyelmeztetett a széthuzás veszélyeivel szemben az egyházi és világi elem közös működésének áldásaira.

A megnyitó beszéd elhangzása után, melyet különben a közgyűlés eljenzéssel fogadott, Dávidházy János püspökhelyettes emelkedett szólásra s a gróf 10 éves főgondnokságának évfordulója alkalmából az esperesek, gondnokok, tanári és egyházmegyei képviselők részéről szép beszéddel ünnepelte ref. egyházunk oszlopemberét, a kerület szeretett és tisztelt főgondnokát: gróf Degenfeld Józsefet.

A közgyűlés lelkes eljenzésben tört ki s melegen tüntetett szeretett főgondnoka mellett. A taps s az eljenzés lecsillapulta után a főgondnok meghatottan köszönte meg a szívélyes megemlékezést.

A nagybányai egyházmegyéről felérkezett a jelentés arról, hogy a közbizalom az egyházmegyei gondnoki székbe Helmecey Józsefet ültette. A közgyűlés lelkes örömmel s meglegedéssel vette tudomásul a választást; gróf Degenfeld József főgondnok külön is kiemelten üdvözölte az új egyházmegyei gondnokot s egyuttal bejelentette, hogy az új gondnok ez alkalommal a debreczeni egyetem javára 1000 korona adományt nyújtott, mely a főiskolai pénztárba már be is van utalva és fizetve. A közgyűlési tagok elismerésöknek s hálájoknak adtak kifejezést a kellemes meglepetésért.

A megjelentek számbavétele után a szavazatbontással megbízott küldöttség jelentése olvastatott fel az egyházkerületi egyházi tanácsbírói állásra beadott szavazatok eredményéről, melynél fogva Garzó Gyula gyomai lelkész abszolút többséggel megválasztott tanácsbírónak. Örömmel vette tudomásul a jelentést a közgyűlés s Garzó Gyulát megválasztott tanácsbírónak jelentvén ki, felhívta az eskü letételére. Az eskü elhangzása után Garzó Gyula szívélyes szavakban köszönte meg a kerületi egyházközségek presbyteriumainak bizalmát. Megemlékezett beszédében arról, hogy 34 évvel ezelőtt, midőn pappá szentelésekor boldog emlékeztű Tóth Sámuel a Pápáról s Sárospatakról ide jutó ifju lelkészeket a debreczeni főiskolához való ragaszkodásra hívta föl felköszöntésében: ő már akkor kijelentette, hogy a pápai és pataki férfiakon kívül vannak ök még ketten, akik a budapesti theológiáról jutottak ide, de ám az új hazához, az egyházkerülethez és a debreczeni főiskolához való meleg ragaszkodásban egyik iskola volt növendékeinek sem engednek. Ezt a ragaszkodást ma is örzi szívében. A kitüntetést, mely most érte, nem kereste, ide haza sem volt a választás idején s tudomása sem volt róla. Aggódik, hogy kora miatt már nem szolgálhat úgy, mint óhajtana, de azért kész teljes erejével dolgozni s ezzel hálálni meg a kitüntetést, mely őt, képességét tekintve, még korán érte. A főgondnok szívélyes szavakban válaszolt az új tanácsbírónak s kívánt áldást, sikert munkálkodására. Tudjuk, — ugymond — hogy mily hűségés munkás volt eddig is, reméli, hogy ezentul még fokozottabban szenteli idejét s erejét egyházi közügyeink szolgálatára.

Dicsőfi József olvasta az egyházkerületi pénzügyi bizottság jegyzőkönyvét s az abban foglalt javaslatokat. Lapunk mult számában részletesen beszámoltunk a pénzügyi bizottság javaslatairól, annál fogva nem ismétljük itt azokat. A költségvetés tétéleit a közgyűlés elfogadta, a javaslatokat határozati erőre emelte s helyeselte azt a felfogást, melynél fogva — miután

a br. Baldácsi-alap jövedelméből az egyházak segélyére elszakítható rész évenként a ref. segélyegylet pénztárához tétetik át, honnan a segélyt igényelő egyházak szép összegben kapják meg a segélyt évenként — ennek az alapnak nem lehet hivatása ezenkívül is külön segélyt adni az egyes egyházközségeknek. Így a tiszabecsi egyház segélyezése ebből az alaphól nem eszközölhető. Gróf Tisza István felszólalására el fog térni az egyházkerület az eddigi gyakorlattól, melynél fogva a költségvetést eddig nem nyomatta ki s nem tette le a közgyűlés asztalaira. Jövőre a kinyomatást és kiosztást elrendelte.

A szavazatszedő-bizottság alakítása előtt Széll Kálmán esperes azt indítványozza, hogy a kisebb jelentőségű bizottságoknak titkos szavazattal való megválasztására vonatkozó határozatát változtassa meg a közgyűlés s térjen vissza a régi gyakorlathoz, melynél fogva a tagokat elnöki ajánlatra válassza meg. Dr. Baltazár Dezső esperes kijelenti, hogy bár a még érvényben álló határozatnak az indítványozója ő volt, de amikor távolról sem a bizalmatlanság vezérelte indítványtételében, miután úgy tapasztalta, hogy a gyakorlatban ez a rendszer nem vált be, mert technikai akadályokba ütközött — készséggel hozzájárul a Széll Kálmán indítványához. A közgyűlés is egyhangulag magáévá tette az indítványt s elsőben is így lettek a szavazatszedő (igazabban számonvevő) bizottság tagjaivá elnök javaslatára Szikszay Zoltán esperes elnöke alatt Fráter Barabás gondnok, Szele György, Sinka Sándor és Szabó Lajos képviselők.

Gr. Dégenfeld József főgondnok indítványt nyújtott be arra nézve, hogy mivel a konvetti pótagok eddigi számának kevés volta miatt egyházkerületünk a konventben nem lehetett teljes számmal képviselve, határozza el a közgyűlés, hogy a többi egyházkerületek példájára annyi pótagot válasszon az egyházkerület a konvetre, a hány rendes tagot. A nagyon iadokolt indítvány elfogadatot s az 1907 jan. 1-től működő konvetti tagoknak ilyen számmal való választása rendeltetett el.

Sass Béla egyházkerületi egyházi aljegyző a jegyzőségről benyújtotta a közgyűléshez a lemondását. A közgyűlés azonban a lemondást nem fogadta el, hanem a jegyzői tisztt tovább folytatására kérte fel buzgó aljegyzőjét.

Karai Sándor főgimn. igazgató, mint előadó olvasta az új gimnásiumi építetű bizottság jelentését, melynélfogva Debrecen városa elfogadható feltételek mellett 400,000 koronát szavazott meg az építésre; az államsegély egy része befolyt az építetű bizottság kezéhez a még ki nem fizetett segély finanszírozása folyamában van, a vonatkozó szerződés megkötésére az elnökség részére felhatalmazást kért. A Vecsey-ház 100,000 koronáért árverésen megvásároltatott, melynek megvételére a városi segélyezés rendjén felmerült kivánalmak következtében volt utalva a bizottság. Újabb állami segély nyeresé céljából úgy a főgondnok mint a püspök megtették a kísérleteket. A jelentést a közgyűlés tudomásul vette, s a kívánt meghatalmazást az elnökségnek megadta.

A lelkész-képességi és tanítóképesítő vizsgálatról szóló jelentések felolvastatván, minden fennakadás nélkül tudomásul vétettek.

A különböző konvetti határozatok részint tudomásul vétettek, részint az esperesek figyelmébe ajánlottak. Nevezetesen köztük az, hogy indokolt felterjesztésre a vallás- és közoktatásügyi miniszterium cenzul

a felekezeti iskolák államosítása kérdésében csak akkor bocsátkozik tárgyalásba, ha az államosítást nem egyesek, hanem maga az egyházközség kezdeményezi, illetőleg kérelmezi, s ahoz az egyházi felsőbb hatóság is megadta a beleegyezését.

Az alapítványok felügyelete kérdésében a munkálattal az 50—1906 12. a. kiküldöttek bizatnak meg.

A Bocskay-emlékre országosan gyűlt adomány miként való felhasználására vonatkozólag a nagyszalontai egyházmegyéről olyan értelmű indítvány érkezett fel, hogy annak jövedelméből 25 százalék tőkésítessék. 75 százalék pedig szegény egyházak segélyezésére fordíttassék.

Ujfalussy Béla főjegyző, mint előadó nincs egy véleményen a nagyszalontai egyházzal. Szerinte az országos gyűjtés eredménye képezze a leendő egyetemünk egyik tanszékének alapját. A közgyűlés hangulata ehhez a felfogáshoz hajlott, azonban többen megkérdőzöndöknek tartják előbb az egyházmegyéket. Ez azonban azzal a nehézséggel jár, hogy a konvent tavaszi ülése idejére sem az egyházmegyék, sem a kerület nem láthatják el a kérdést. Végre is abban történt meg a megállapodás, hogy a közgyűlés felkéri a konventet, hogy hagyja le a tárgyalásról ezt a kérdést mindaddig (1908 tavaszig), míg kerületünk az ügyben határozatot hozhat. Ugy látszik, hogy a gyűjtés munkájában a bizonytalanság miatt nincs egyöntetűség. A gyűjtött összeg egy része bejött az egyházkerületi pénztárhoz, más része az egyházmegyéken espereseknél vagy egyh. m. pénztárakban kezeltetik. Czészerű lett volna elrendelni a gyűjtések eredményének az egyházkerületi pénztárba való beküldését; ennek nemcsak az lett volna meg a jó eredménye, hogy a tőke együttesen és nem szétszóródva gyümölcsözött volna, de számon lehetett volna venni az eredményt is.

Sass Béla aljegyző referálta az esperesi kar véleményével elátott közalapi segélykérvényeket. Folyamodott 33 egyház, mintegy 27,700 k. segélyért; ajánlatik 19 egyház, ezek között 1200 k. nagyobb segélyre Remete, 1000 koronásra Martinka, 600 koronásra Felsőfalu és Báka, 500 koronás segélyre Tivadar (Ugoesa), Szolyva (missió); ezeken kívül 4400 k. erejéig 13 egyház ajánlatik egyszer s mindenkorin kisebb segélyre: 8 egyház kérvénye mellőztetett. Az esperesi kar javaslata határozati erőre emeltetett.

Ugyancsak Sass Béla aljegyző referálja a rendkívüli szükségletre fentartott államsegélyrészletben való részesedésért bejött kérvényeket, szintén az esperesi kar javaslatával, 27 lelkész 10 tanító részére 70 koronájával 2590 k. segély kiosztása van javaslatba hozva, Bilkének ezenkívül 100 k. segély lesz adható; a fennmaradó mintegy 600 koronából a püspöki hivatal a felmerülhető esetek alkalmával 70 koronájával utalványozhat rendkívüli segélyt.

A konvetti képviselőkre beadott szavazatok eredményéről a szavazatot számonvevő küldöttség jelentése beérkezvén, annak értelmében megválasztottak rendes tagokul: Széll Kálmán, Dávidházy János, Sass Béla, Sütő Kálmán, György Endre, gr. Tisza István, Dóczy Imre és dr. Baksa Lajos; pótagokul: Eröss Lajos, Görömbei Péter, Baltazár Dezső, Pap Imre, Ufalussy Béla, Borsos Benő, dr. Tóth János, Bary József.

Élénk vita keletkezett a paróchialis könyvtári bizottság jelentése fölött; az előadó azt javasolja, hogy miután a könyvekből 2 kötet már megjelent s annak árát fizetni kell, a közgyűlés hívja fel az espereseket, hogy a díjakat küldjék be az egyházkerületi pénztárba; onnan szállíttassék a szerződött pénztáratba; a kik

már eddig felszállították volna, arról adjanak jelentést; ezentul pedig a díjakat rendszeresen küldjék be az egyházközségek évenként szept. 30-ig az egyházkerületi pénztárhoz. Az eddig fizetni nem tudó 36 egyház helyett az egyházkerületi pénzügyi bizottságtól javaslatba hozandó alap terhére teljesítse a ker. pénztár a fizetést. A javaslatot Széll Széll Kálmán esperes nem fogadja el. Közvetítést, illetve halasztást óhajt, míg a közvélemény kellően s megnyugtatóan kialakul. Maradjon el azért a díjak beszédese 1907-re. Érti, tudja, hogy megnyugvást csak a halasztással szerezhetünk. Dicsőfi József idézi az idevonatkozó korábbi végzést, mely a további halasztást kizárja. Sulyok István esperes is érzi, hogy nehéz dolog a további halogatás, de 'nit tegyenek a szegény egyházak, mikor nincs miből fizetniök? kénytelen belenyugodni a moratoriumba. Szele György képviselő megnyugtatóan megjegyzi, hogy hiszen a könyvtári bizottság is moratoriumot óhajt. Gróf Tisza István szerint fontos okok szólnak a halasztás mellett, az idej életbeléptetés maradjon el. Sajátságos összetalálkozása lenne az ellentéteknek, hogy mikor éppen most, a zsinati törvény értelmében adózási segélyről, az egyházi közterhek könnyítéséről van szó s mielőtt ez a könnyítés valósággá válnék: már előbb új terhet rónunk az egyházközségekre. Ajánlja, hogy fejtsék ki a folyó évi behajtás nehézsége s a konvent indokolt felterjesztésben keressék meg a halasztásra. Az adózási segélynyújtásnál a teher kimutatásában ez a tétel is számít. Ha a kérdés a megfelelő időpontban jut megoldásra, elveszti méregfogát. Még a Szele György hozzászólása után a közgyűlés abban állapodott meg, hogy az esperesek a visitatio alkalmával szedjenek be egy évi díjat, de hogy ez mikorra tudassék be, a nehézségek föltárása után határozzon a kérdésben a konvent.

Széll György referálta a misszióügyi bizottság jelentését. Örömmel konstatálja a szép fejlődést, de a fogyatkozásokra sem hunyhat szemet. Sürgeti a vallásos iratok terjesztését, ajánlja, hogy a hol nincs vallásos oktatás, a szórványokban a szülők teljesítsék azt. Utazási naplók pontos vezetése, a különböző tabláztos kimutatások egyöntetű egybeállítása sat. elengedhetetlen. Bemutatja a békésbányai egyházmegyének állásfoglalását, melynélfogva az utazási naplók idegen nemzetiségű s vallású községi hatóságok által való láttamozása a missziói lelkészre nézve lealázó. Parázs kis vita keletkezett erre, melynek lökést Szaboleska Mihály képviselő szimpáthikus felszólalása adott. Szerinte a munka sikere belefut a rubrikákba. Az utazási napló igazolásának kényszere elveszi a munkakedvet, lealáz, sőt megszegyenit. Eröss Lajos, ha ott lett volna, ahol az ellenőrzésnek ezt a módját kitalálták: ellene küzdött volna. Igaza van a békésbányai egyházmegyének: az a rusznyák, szerb vagy oláh bíró által igazolást parancsoló szabályzat nem alkalmas nagy célok megvalósítására. Ha a békésbányai e. m. óhajtása itt elbukik: akkor a misszió erkölcsi értéke lesz tönkré téve. Lealázása az az egész missziói intézménynek, mikor a lelkész működésének igazolását a konvent falusi bírók közvetítésével kívánja eszközöltetni. Ha igaz az, hogy bármely foglalkozáson csak akkor van Isten áldása, ha abba egész lelkesedésünket bele visszük: különösen áll ez a misszióra. Ha nincs buzgalom, ha a lelkesedés odahaza maradt: a falusi bíró igazolása nem ér semmit. Széll Kálmán esperes úgy látja, hogy a kérdésnek egy oldala ki van színezve nagyon, míg a másik nincs kellően megvilágítva. A konvent az elszámolást joggal ki-

vánja. (közbeszólások: nem elszámolásról van szó!) Ám, ha a bíró ellenőrzése bántó, ott van a vasuti állomásfőnök (zajos visszatetszés a közgyűlési tagok részéről). Balogh Ambrus eltérve a tárgy alapjától, a rubrikák szükséges voltát fejtegeti, melyeknek létrehozásában neki is volt része. Széll György elengedhetetlennek tartja az ellenőrzést, mert volt reá eset, hogy más fellekezetű lelkésznek 7-szer adott engedélyt a missziói lelkész a temetés teljesítésére. Ajánlja a misszió bizottság javaslatát, melynélfogva a konvent a kérdéses rovat kezelését módosítsa úgy, hogy akadály esetén bármely fellekezetűnkbeli egyén igazolhatja a szolgálatot. Uray Imre gondnok nem kívánja oda degradálni a missziói lelkészt, hogy esetleg egy zsidó jegyző írja be nevét az igazoló rovatba. Ilyen mesterséges eszközzel nem értünk célt. Ám, ha lelkiismerete megengedné, hogy a missziói segélyt felvegye, de arra ne szolgáljon meg: ezt hadd viselje az ő lelke, de a papomat nem engedném alá az ilyen ellenőrzésnek. Mulasztás minden téren van, de arra való az egyháznegyve, hogy vigyázzon. A mostani intézkedés erkölcsi büntetés, valószínű vészőfutás. Domahidy Elemér gondnok sem helyesli az ellenőrzés szóban forgó alakját, ő megelégednék azzal, hogy a szolgálatteljesítésről mindannyiször, vagy évenként jelentsen a lelkész az esperesnek, a ki nek módjában van a jelentés megfelelő voltáról meggyőződést szerezni magának. Végre is hamis jelentéstélt nem lehet, nem szabad feltennünk. Dombi Lajos esperes hangsúlyozza, hogy e bántó bírói jelentkezés előtt is volt ellenőrzés. Meg van az ma is. Miért ne hinnénk az eskü mellett szolgáló lelkésznek? Szavazás alá kerülven a kérdés: a közgyűlés a békésbányai egyházmegye felterjesztését pártolólá terjeszti fel a konventre.

Délután az Andaházi-Szilágyi nevelőintézet ügyeivel foglalkozott az egyházkerület. Felvétellett az intézetbe Gyöngyösi Imre gym. I. o. tanuló fia Géza; előjegyeztettek Bedő Lajos, Kovács Béla és Kovács Gusztáv. A számadás 1905-ről helyben hagyatott s az 1907 évi költségvetés megállapított.

Olvastatott a ref. segélyegylet választmánya 1906 nov. 12 én tartott ülésének jegyzőkönyve. Több rendbeli kisebb jelentőségű kérdés elintézése mellett, a választmány javaslata szerint a következő egyházközségek nyertek segélyt: Nyiracsád 100 k. Nyirábrány 100 k. Lugos 200 k. Szkulya 150 k. Temesvár 200 k. Csetfalva 100 k. Bilke 200 k. Beregsurány 100 k. Izsnyéte 100 k. Makkosjánosi 100 k. Szolyva 100 k. Munkács 150 k. Sárosroszi 100 k. Fugyivásárhely 100 k. Less 100 k. Nagyrév 100 k. Pusztajlak 100 k. Váncsod 100 k. Felső és alsójózsa 250 k. Kólynagykágya 100 k. Apátkeresztur 100 k. Kécz 100 k. Monospetri 100 k. Sényő 100 k. Karász 100 k. Döghé 150 k. Cserepeskenéz 100 k. Tiszaszentmárton 100 k. Ófehértó 100 k. Tivadar (Ugoesa) 200 k. Péterfalva 100 k. Nagytarna 100 k. Fancsika 100 k. Dolha 100 k. Tiszaujhely 100 k. Tiszakeresztur 100 k. Feketeardó 100 k. Józsefháza 150 k. Aranyosmedgyes 150 k. Nagykölcs 100 k. Szamoskóród 100 k. Pálfalva 100 k. Csomaköz 100 k. Iriny 100 k. Mérk 100 k. Csermő 150 k. Belényes Vaskóh gondozásáért 100 k. Szintye 200 k. Kishajaszéplak Magyarcséke 250 k. Géberjén 100 k. Csengerujfalu 100 k. Hérmán-szeg 100 k. Pusztadaróc 100 k. Jánk 100 k. Rápol 100 k. Györtelek 100 k.

A délutáni ülés berkesztése után a főiskolai tanárkarok és a tisztviselők teljes számmal jelentek meg a nagy tanácsteremben a főgondnok előtt, a mikor dr.

Erdős József theol. akad. dékán meleg szavakban üdvözölte ő méltóságát tiz éves gondnoksága alkalmával. Az üdvözlő beszédet lapunk más helyén egész terjedelmében közöljük. A főgondnok szívélyesen köszönte meg a gratulációt, jó indulatáról, főiskolánkhoz való meleg rugaszkodásáról biztosítván a tisztelőket.

Nyilatkozat.

A Magyar Szó szerkesztősége, mint egy most hozám is megküldött kongresszusi számából látom, Budapestre f. hó 22-dikére országos ref. lelkészi kongresszust hívott össze.

Mint hogy a nagybányai ref. egyházmegye egyetemes lelkészi értekezlete, egy országos ref. lelkészi egyesületnek a h. bősörményi ünnepek alkalmával leendő megalakítása iránti közremunkálással más két lelkésztársam mellett engem is megbízott; minthogy nevezett ujság egyik-másik közleményéből kebelbeli lelkésztársaim közül talán némelyek azt vélhetnék, hogy ennek a Budapestre összehívott kongresszusnak „gazdái” mi, vagyis a nagybányai lelkészi kar fognánk lenni, illetve, hogy annak összehívása helyeslésünkkel találkozunk s innen folyólag talán e gyűlésre olyan lelkésztársaim is felmennének, a kik különben itthon maradnának: ezért kinyilatkoztatom, hogy én ettől a kongresszustól teljesen távol állok, annak megtartását nem hely eslem, s azon mint nagybányai lelkészi értekezlet egyik képviselője nem fogok megjelenni.

A mi megbízatásunk arra szólott, hogy az országos ref. lelkészi egyesületet lelkészek által igyekezzünk megvalósíttatni. Másokat legyenek bár azok ügyünk iránt a legnagyobb jó akarattal és a legtisztább önzetlenséggel én arra illetékeseknek nem tartok. Nem csak hanem egy részről ránk lelkészekre nézve kisebbítőnek tartanám, ha mi egy ily egyesületet, a magunk emberségéből nem tudnánk felállítani, hanem erre idegen segítséget kellene igénybe venni; más részről a lelkészek nevében csak lelkészek kezdeményezhetnek ily fontos ügyben a nélkül, hogy az eszme, mindjárt az első stádiumban: a kedvezményezésnél bizalmatlansággal, gyanúval ne találkozzék és így ne kompromináltassék; a kivitelnél pedig bukásnak ne tétessék ki. Ezeket szükségesnek láttam kebelbeli lelkész társaim tájékoztatása végett kijelenteni.

Aranyosmedgyes 1906 nov. 12

Szabó József
lelkészértekezleti elnök.

A Prot. Irodalmi Társaság közgyűlése.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság november 8-án tartotta meg rendes közgyűlését Budapesten, a református főgimnázium dísztermében, Hegedüs Sándor és Antal Gábor püspök elnöklésével. A közgyűlést voltaképpen Hajduböszörménybe hirdették az ottani Bocskay-szobor leleplezésének ünnepével kapcsolatosan. A szobor azonban nem készült el s így a díszgyűlés helyett rendes közgyűlést tartottak. Antal Gábor püspök imádságával kezdődött a gyűlés, utána Hegedüs Sándor megnyitó beszédében bivatkozott arra, hogy a református felekezet mindig abban a szerencsés helyzetben van, hogy együtt ünnepeljen a magyar nemzet összeségével. Az idén együtt ünnepelte a Bocskay emlékezetét, a

reformáció emlékűnnepét és Rákóczi fejedelem és bujdósó társai hamvainak hazahozatalát. Az elnök azután bejelentette, hogy a Bocskay-szobor leleplezése alkalmával Hajduböszörményben a jövő tavasszal tarja a társaság díszes közgyűlését.

Az igazgató-választmány évi jelentését Szóts Farkas theol. tanár, a társulat titkára terjesztette elő. A társaság vagyoni ügyeiről jelentette, hogy az 1905. évi bevétel a főpénztárban 17,869 korona 26 fillér, kiadás 15,699 korona 07 fillér. A társulat összes vagyona 131,470 korona 24 fillér, amiből 124,625 korona 20 fillér alapítványi tőke. Az 1906. évi költségvetést 16,305 korona 69 fillér szükségletben, 16713 korona fedezetben és 307 korona 21 fillér remélhető fölöslegbeu javasolta a választmány.

A társaság kiadványforgalma a tagilletmény fejé-1600—1600 példányban szétküldött könyv- és folyóirat-illetményen kívül 31,721 Koszoru-füzet, 1512 példány Házi Kincstár-kötet (Raffay Sándor: Jézus példázatai) és 274 példány más vallásos könyv. A vallásos kiadványterjesztés fokozása végett a Társulat szövetségre lépett az angol Vallásos Iratokat terjesztő Társasággal, melynek értelmében az angol társulat a M. P. I. T. kiadványait évről-évre fölveszi a maga kiadványjegyzékébe, a társulat könyvkiadványait 40 százalék, a füzeteket 50 százalék árengedménnyel átveszi s végül arra is kötelezi magát az angol társaság, hogy az amerikai magyarokat magyar vallásos iratokkal ellátja. Ezt a fontos egyezséget örömmel erősítette meg a közgyűlés.

A választmány által kitűzött pályakérdést a kálvinizmus hittani rendszerének és történeti fejlődésének ismertetését a közgyűlés jóváhagyta; a pályamű tervezetének beadási határideje folyó évi decz. 31-ike, a tervezet jutalma 2000 korona. Azután jóváhagyta a közgyűlés a társulat folyó évi kiadványtervezetét is. E szerlnt a folyó évre kiadott a „Protestáns Szemle” 18-ik évfolyama; az „Egyháztörténeti Adattár” 5. évfolyama Stomp László szerkesztésében; a „Tudományos Könyvsorozat” 20 kötetéül dr. Masznyik Endre: Jézus élete; a „Házi kincstár” 7. kötetéül Dalhof—Csizmadia: A keresztyén szeretet munkái; s végül a „Koszoru” 121—130. füzeteként tiz vallásos elbeszélés és rajz, amelyek írói díjait: 920 korona összegben Hegedüs Sándor társulati elnök fedezte.

A társaság összes tagjainak száma 1646. A társaság halottai közül kegyelettel emlékezett meg a jelentés Szász Károly dunamelléki püspökről, aki a társaságnak fennállása hét első évében nagytevékenységű elnöke volt; Bachát Dániel bányakerületi püspökről, báró Radvánszki Béláról éa a társulat több más elhunyt tagjáról. Végül a közgyűlés a halálozás következtében megüresedett két választmányi tagsági helyre megválasztotta dr. Szabó Aladár budapesti lelkészt és Pokoly József kolozsvári theol. tanárt.

IRODALOM.

Iskolatörténeti Irattár. Az országos református tanáregyesület megbízásából szerkeszti Thury Etele, theológiai akadémiai tanár Pápán. Első kötet. Az Országos Református Tanáregyesület tulajdona. Pápa (a főiskolai könyvnyomda betűivel ny. Kis Tivadar) 1906. n. 8 r. VIII. + 443. (ára a nem tagoknak 8 korona.)

Az O. R. T. E. új vállalata terjedelmes tartalommal (kivált a legújabb kort tekintve) megjelent; a ref.

fő és közép iskolák történetére vonatkozó nyomtatványokból összegyűjtött regeszták sorozata ez 1500—1905 december 16-ig való hosszú időről. Ily gyűjteménye még nem volt egyházirodalmunknak, uttörő mű ez, s méltón kelt figyelmet. Elmondhatjuk: mind az Egyesület, mind a szerkesztő, mind a munkatársak érdemet szereztek a jövő nemzedék előtt is. Az emelkedett hangu „előszó” után (Thurytól) közölve van azon nyomtatványok „czim jegyzéke” melyből a regesták merítették összesen 108 nyomtatott munkát dolgoztak fel a serény munkatársak, így nagy mezőt öleltek fel. Kár és hiány hogy a címjegyzék néhol fukaron bánik a felvett mű könyvészeti leírásával, pedig kellőleg adván a helyet, évet, a mű terjedelmét, esetleg lap számát, ez maga egy forrási refetarium lett volna, s tájékoztatott volna a korról is. Mindjárt az első cínnél „Mohi Lajos: Figyelő összes évfolyamai” — jó volna tudni hány évfolyam, és mely évekről szól? Szükséges volna tudni a külön címen megjelent iskolák történetének év számát stb. Legtöbb helyen hiányzik az, épen egyik nagyon tevékeny dolgozótárs dr. Barcsa János nem adta a megjelenés helyét, idejét s a mű terjedelmét a Debreceni kollégium pártikuláiról irt munkájának; sem a derék mű „A marosvásárhelyi ref. kollegium története” Konecz Józseftől, mikor jelent meg, jelezve nincs; és sok másról így van az; irodalmi történeti szempontból becsesebbé tenné az adott árt 6 Krt. Az ily jelzések „Csurgói ref. gimnázium értesítői kezdettől máig” homályban hagy a kezdete felől, melyik év leírása keresendő ott? a történetíró nem tudhatja. Így van ez számos cínnél. Ha Kiskunhalas Értesítőinél kitétetett, hogy 1871—1905-ig a többen is adni kellett volna.

A tartalom a kezdő 16-ik századból csak 1—9 lapon hoz regesztákat, tehát a 419 lapra terjedő regesztáknak parányi részét adja. Ez a legszegényebb mostohább része a műnek. E századot később pótolni kell, mert így a hitjavítás százada, kivált az idegenek szeme előtt, kedvezőtlen színben jelenik meg, pedig legtöbb iskoláink keletkezése oda nyulik vissza. Az egyházi nyomtatott művek jobban felkeresendők és kiaknázandók, p. o. az egykoru Skaricza Máté műve, Szegedi Kis István életről, sok iskolára (Jászberény, Pest, stb.) vetett volna fényt.

A leggazdagabb 17-ik századból 10—62 lapok szólanak, ez is mily kevés a 419 lapból: pedig hogy csak egy művet említek Tóth Ferencztől a dunai püspök műve két egyházkerület püspököiről szinte számos adatot nyújtott volna a 17-ik század iskoláira.

Valóban e hiányok oka a megdöbbentő sietésben és rohamos, gyorsvonatszerű dolgozásban keresendő. Engem meglepett a munka e tul hajtása: 1905-ben rendelte el a bpesti közgyűlés az adattár megindítását, s ime egy év alatt készen lett az. Tündéri gyorsaság... de épen ez a teljesség, s lehető pontosság rovására esett. Itt nem a sietés, hanem a kellő időadás a lényeges.

A 18-ik századból a kivonatos adatok a 61—112-ik lapig sorolva elő: tehát az alapvető és fentartó 300 évre 112 lap van fordítva, míg a legújabb időre a 19-ik századra három annyi tér adva; pedig ez a leginkább ismert szak, holott a történelem mai felfogása, nyomozó iránya szerint az eredetek keresendők fel, ezt a módszert látjuk a bibliai itészet, a kereszténység eredete, a dogma történelem stb. terén; az utóbbi fejleményeket, s a ma korát elvégzi összegyűjteni a napi s heti lapokból a közeli jövő. A mű hibája tehát a nagy aránytalanság, a munka könnyebb végének választása. Bizony nehezebb dolog p. o. Zslinszky „Vallásügyi tár-

gyalásainak” (Bpest 1880—1897) négy nagy kötetét át tanulni s az iskola ügyi dolgokat belőle feldolgozni, mint p. o. a tiszántuli ref. egyházkerület nyomtatott könyveit 1860—1905-ig kényelmesen a kész tárgymutató szerint lemásolni, több helyen tartalmatlan azaz üres tartalommal. Megdöbbenve látható, hogy a regestának sokszor alig mondható adatok 1860-tól 1905-ig a munka tulnyomó tömegét képezik a 172—419 lapig.

Uj kötetre lesz szükség, melyben iskoláink eredete, fejlődése és küzdelme, sokszor kimulása, századról századra feltüntetve legyen. A nagy sietség miatt nem volt jól átgondolva tervezet. Maga bevallja a szerkesztő, hogy a beérkezett adatokból többet félretett, mint a mennyit kiadott. Bizony, ha jó utasítás és rendszer lett volna előre megállapítva, jobb lett volna az első kötet. Itt vegyest van életrajzokra utasítás, alapítványok említése stb. a nélkül, hogy kimerítő lenne. Elkülönítve maga az alapítványok arany sorozata egy önálló kötetet megérdemelne, sőt kettő is kitelne belőle s ez hozná 400 éven át az iskolák barátainak, jötevőinek páratlan szép és magasfűzős képtárát, a magyar faj tudomány szeretetének és áldozatkészségének kinestárát ez tárná fel.

Legtöbb kifogás tehető az 1860-tól kezdődő óriás tömegű közlemények ellen; sok kisszerű dolgot említhetnek, mint az iskola *palával* fedése (172. l.) ugyan azon dátum alatt kétszer említve; a 182. l. szól a Sinay alapítvány kamatainak kiadásáról, de mennyi azaz alapítvány, azt tudni nem lehet. A 215. lapon nyomda hiba, hogy Nyiri Péter, „vértesi” lelkész lett volna, nem is volt szükség a vértesi lelkészről ez adatott bevenni, ő nem fogadta el a tanárválasztást, s mint esperes halt meg. „Neti Lajos” alapítvány (238. l.) nem létezik, erős sajtóhiba lehet „Németh Lajos” helyett.

Mit mondjak ily adatról: „Jelentés a debreczeni ref. főiskola számára eszközölt debreceni *ősi segélygyűjtés* eredményéről” (1861. évi 145 l.): mikor ez intézményt a ki nem ismeri, így nem is értheti, annál kevésbé, mert a pénzösszeg említve nincs; látszik, hogy csak a puszta tartalom mutatóból van kiírva, maga a jelentés meg sem nézetett; — de mit mondjunk, hogy ily üres adat évről évre ismétlődik akár 40-szer. Mivel lesz okosabb az iskoláról valaki ez által? A főiskola iratai közt 1700-tól kezdve, 205 évről ki lehet mutatni az ily gyűjtés eredményét, de ha csak ennyit írunk feadatul, mint idézve van, 205 tért hiába foglalunk el a munkából. Ennek a századokra visszanyúló ősi intézménynek természetét, erkölcsi és anyagi jelentőségét, emberbaráti voltát és hatását, a város népe és a deákság közötti összeköttetését valahol le kellett volna írni, mert már századok eredményéről lehet szólni. A nem debreczeni ember nem értheti meg különben. De mennyit lehene idézni ily üres adatokat. Ellenben a 116. lapon a witenbergi magyar tanulók anyakönyvéről szóló adat már fontos adat, röviden bár, helyes feltüntetés.

A történet írónak tapintatának és érzékének kell lenni, hogy az adatokat csoportosítsa s ugyanazt három helyen ne találja elő; p. o. a 229. lap végén az utrechti ösztöndíj felől a jelentés meg van; ugyanaz előző a 231 és a 265. lapon; e 3 adat azonos, egy cikkecskébe bé fért volna.

A 257. lapon ugyanazon kelet alatt 3 tételben adatik a debreceni gimnáziumi igazgató jelentése, ez egy tételbe is befoglalható, az ilyen féle még sokszor elő jő. Az oly tételek is: (258. l.) jelentés a bpesti ref. theológiai önképző társulat 1876/7-ik évi működéséről,

ha felemlítették, a későbbi éveket csak idézni kellett volna, a melyekről jelentés van, nem mind untalan ismételni az évek kedvéért. Hát a többi nagyobb ily féle iskolai egyletek működése hol van jelezve? Ha egy helyen bevesszük az ifjuság mozgalmát, akkor Patakon s másutt is elő kell azt számlálni. Következetlenség és nem teljesek ne legyünk, mert csonka lesz a kép. A 252 és 353. lapokon Somogyi Gábor alapítványa és a Kovács Ferencné (ez 297 és 300. l.) kétszer fordul elő; elég egyszer. A h. böszörményi gimnázium fentartására szóló adat két helyen is előfordul 211 és 281 l. Felesleges az ilyen is. Ily ismétlés és két térfoglalás az Apafi alapítványnál is van 284, 286 és 291. l.

A pesti főgimnázium építkezéséről (1887 ápr. 1.) szóló adat már teljes képet ad az ügyről s mintaszerű. Szép emléket örökítenek meg a 323 laptól fogva a Bolyai epochalis művéről a közlemények, bár azt is lehetett volna egy tétel alá fogni. Jó tájékozást nyújt a s-pataki tanári kar terjedelmes munkatáról szóló adat 356. l.)

Ha (különb. helyesen) tanári székfoglalók czimei (361. l.) feljegyeztetnek, akkor lesz következetes és ép a munka, ha minden tanári székfoglaló megemlíttetik. E részletnél sincs semmi következetesség, egy nyomon járás, mert nem volt kidolgozott terve. Így vagyunk a meghalt tanárok feletti emlékbeszédekkel, a 367. lapon S. Pataknál megörökítve egy . . . óh! de hány más hiányzik, épen a tisztántulnál, pedig az megannyi korrajz, sőt iskola történet!

Egy dologból, hogy lehet kettőt csinálni, példa rá a tisztántulni egyházközségi tanügyi bizottságról közölt adat (362. l.), alább (369. l.) ugyanaz; a helyett hogy az előbbinek utána tette volna közlő, hogy mikor alapítottatott meg a szervezet. A sok ilyféle kijegyzés „adományok és hagyományok a debreceni főiskola számára” (362. l.) — nem viszi előbbre a tudni vágyót, sem a mennyiség, sem az iskola szaka, melyre jött az adomány, sem a cél jelölve nem lévén.

Munkás, értékes és szükséges kiegészítő résszel zárul a vaskos kötet, melynek felírása „Betűsoros helyi, név- és tárgymutató (426—443 lap.)

Minden fogyatkozásai mellett is melegen üdvözlöm e vállalatot, mely a kezdet nehézségein áttörve magát, szebb jövőnek bevezetője, az országos tanáregyesület egyik legmaradandóbb alkotása. Minél több adatról mutatjuk fel református tanügyünk sokszor nagyságos, sokszor válságos állapotát: annál inkább világosságra jő az a nagy szolgálat, mit felekezettünk a haza és nemzet, a tudomány és művelődés oltára körül kifejtett. Debreczen, 1906, október 26.

Balogh Ferencz,
hittanár.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A Protestáns Lap nyomdája** e héten állotta ki az erőpróbát. Egy elbocsátott alkalmazott (magán bosszúból nagy felbujtásra) az egész nyomdát feldulta, formákat össze törte, a kiszedett kész munkákat és a felraktározott betűket nyomdai anyagokat összedöntötte. Alig maradt valami érintetlenül, Könyves Tóth Kálmán nagy becsű munkájából a Hit templomából a Csiky Lajos rendkívül kapós Ének versek mutatójából, mely ugy a lelkészekre az énekek kijelölésénél, mint az énekvezérekre az egyházi beszédhez illő ének versek

kikeresésénél nélkülözhetetlen lesz — több kiszedett iver megsemmisültek. Az egyházközség bizományosának a Hegedűs és Sándor cégnek is több munkában lévő nyomtatványát hasonló sors érte. Mindezek természetesen a nyomdának kárát képezik, mely e munkákat felvállalta s a kész szedésben, anyagban esett kárt még növeli az a körülmény, hogy két hét kell az összedöntött anyag teljes rendbe hozására. Ennek dacára a nyomda által kiállított két lap mindegyike idejére megjelent, a rekonstrukció munkája a derék nyomdai személyzet éjjeli-nappali erőfeszítése folytán sikerrel folyik és kurrens nyomtatványok felvétele is megkezdődhetett. A nyomda vezetője a derék Faragó azonban a kiállott izgalmak következtében beteggé lett s egy pár napi pihenésre van szüksége. A nagy károsodást ez teszi még súlyosabbá s a sikeres erőpróba feletti büszke öntudatot kesernyessé. Azonban Isten gondot visel s benne bizva nyugodtan várhatjuk a jövőt. A nyomda kiállotta a legnagyobb megpróbáltatás, vállalt kötelezettségeinek megfelelt, lehet hozzá bizni a közönségnek, melynek támogatását ezutánra is kéri.

— **A középiskolai tanárok.** Javadalmának állami kiegészítése ügyében az egyházközségi gyűlés felhatalmazta az elnökséget a szükséges bejelentések megtétele, kívánja azonban az akadémiai tanárok fizetésének kiegészítését is.

— **Kuruc estély Debreczenben.** A kollégium itjusága a nagy fejedelmek és bujdosók emlékét fényes ünnepélylyel ünnepelte. A minden ízében sikerült ünnepen Debreczen város színe java megjelent és lelkesen áldozott a nagyok emlékének.

— **Debreczeniek a Thököly szobrára.** Az október 30-án, Késmárkon tartott fejedelmi temetés alkalmával a debreczeni kiküldöttek közül többen tisztelegtek a késmárki polgármesternél s ez alkalommal a felállítandó Thököly szoborra a következő adományok folytak be: A debreczeni ev. ref. egyház részéről Szele György lelkész 100 koronát, dr. Kazinczy Gábor kir. táblai bíró 60 kor., N. Händel Vilmos akad. rect. prof., 20 kor., N. Nagy Zsigmond főgimn. tanár 20 kor. és a kollegiumi ifjuság részéről Miszti Mihály főisk. senior 200 koronát, összesen 230 koronát adományoztak.

— **A Wolafka utódja.** Hosszas várakozás után, mely alatt a róm. kath. hívek a dr. Irinyi Tamás vagy a Szentkirályi Sz. Somlyói plébánus kinevezését várták, megjelent az értesítés Grón Ferenc békésgyulai plébánus szentszéki ülnök kinevezéséről. Az új plébánust jó hír előzte meg (drágább az aranyból) Beiktatása nov. 11-ikén történt fényes közönség előtt, melyben azonban a más vallásúak nagy számmal voltak képviselve. Az új lelkész a megszentelésről tartott beköszöntő beszédet, melyet eszközöl a lelkész az evangélium hirdetésével, a liturgikus cselekvényekkel és társadalmi működésével. A beköszönő eltekintve a dogmatikai vonatkozásoktól külső formák nemes egyszerűségével batott és általában tetszett. A tetszést növelte a megfelelő előadás is. A beiktatást bankett követte, melyen a különböző egyházak képviselői is részt vettek és szívesen köszöntötték az új plébánust. Feltűnt némileg a róm. kath. hívek tartózkodó magziselete, mind a bevonulásnál mind a többi alkalmakon. Az új plébánus semmit sem szólt a felekezeti békéről. Ebből sokan azt következtették, hogy a békét ő tényleg munkálni fogja. Akkor áldás lesz működésén, amit mi is szívesen kívánunk.

— **Uj evangélikus püspök.** Nagyszébenben a száz evangélikus egyház püspökvalasztásán Teutsch Frigyes dr. püspöki vikáriust, nagyszébeni lelkészt választották püspökké.

— **Küzdelem a létért.** Az állam már évekkel fel-emelte hivatalnokainak fizetését, elsöben a katonatiszteknek, azután rendre a többieknek is. A múlt hóban érkezett le a rendelet a vármegyei tisztviselők fizetésének rendezéséről. A középiskolai tanárok ügye pedig épen most van napirenden. Nem csuda, ha azok a kik a nagy osztozkodásból kimaradtak nyughatatlankodnak. A lelkészek is, mind felekezeti különbség nélkül kongrua felemelést és korpótléket kérnek, az akadémiai tanárok is, a kik szinte nincsennek benne eddig a levélben. Legnyugtalanabbak mégis a szegény tanítók. Az a csalódás, mely a nemzet napszámóit az 1907-ik évi költségvetés betérjesztésével érte, országszerte lázba hozta őket. Az izgatottság soraikban országszerte nő és rendkívüli elhatározásokban nyer kifejezést. Az abauj-tornai tanítók nyiltan a szociálistákhoz csatlakoztak és őket követték a többi megyei tanító testületek is. A mi református tanítóink is lázban vannak, de higgadt-ságukat mégis megőrizték és a nov. 18-iki országos tanítói szövetség gyűlésén fogják felemelni szavukat. Csak az a kérdés, mi lesz a szövetséggel, melyből az egyes megyei tanítótestületek egymás után kilépnek? Lesz-e ereje és tekintélye, hogy a nagy érdeket hatá-sosan képviselje és a tanítói fizetések rendezése ügyé-ben kedvező határozatot eszközöljön ki. A közoktatási miniszter minden jóra kész, de a pénzügy miniszter eddig nem talált a szükséges 5—6 millió koronára fe-dezetet. A költségvetésnek a pénzügyi bizottságban tör-tént tárgyalása alkalmával Szabó Kálmán Debrecen vá-ro harmadik kerületének képviselője azon javaslatot tette, hogy az 1908 évi költségvetésbe úgy allitassék be a tanítók fizetési rendezésére szükséges tétel, hogy a felemelt fizetés visszamenőleg már az 1907 évre is folyósíttassék. Valószínűleg ez lesz a végleges megol-dás, melyet mindkét részre óhajtani kell. Kérdés marad azonban még így is, hogy az a mozgalom, mely a ta-nítótságot a szocialista irány felé hajtotta, feltartóztat-ható lesz-e? Az a körülmény, hogy a róm. kath. fel-sőség a tanítóknak megengedte, a ker. szocialista párt-hoz való csatlakozást, azt jelenti, hogy nem. Ide vonat-kozik az alsószabolcsi ref. tanítótságot állásfoglalása is, melyről a következő értesítést vettük:

A tanítótságot mozgalma. Az alsószabolcsi-hajduvidéki ref. egyházmegye tanítótsága a cselekvés terére lépett s hogy türethetetlen helyzetén segítsen, elhatározta, hogy szocialis alapon szervezkedik. Nem lesz szocialista, de szükség esetén azzá is lesz, ha reményeiben és feltevé-seiben csalatkozik. A gyűlésen mindvégig elkeseredett hangulat uralkodott. Simon Károly elnök és dr. Balta-zár Dezső esperes tapintatos fellépésének és magyará-zatainak köszönhető, hogy a gyűlés komoly nyugodtsá-gal, tárgyilagosan folyt le. Itt meg kell jegyeznünk, hogy a jelen volt tanítótságot soraiban a megyei választó-kerületek legtekintélyesebb függ. és 48-as elvű vezetőit ott láttuk. Várva-várjuk Apponyi gróftól, hogy legköze-lebbi beszédében foglaltakhoz képest az ország tanító-ságát mielőbb nyugtassa meg a felekezeti és községi tanítók fizetés ügyének rendezésével, mert ide lent az Alföldön nagy, kimondhatatlan nagy bajok vannak készülöben.

— **Protestáns estély.** Hajduszoboszló nov. 5. Ritka szellemi élvezetben volt része nov. 4-dikén az itteni kálvinista közönségnek. Az ev. ref. tanítótestület által rendezett protestáns estély ugyanis fényesen sike-rült. Az állami polgári iskola hatalmas méretű torna csarnokában 400-nál több ember szorongott. Az estélyen a közönség minden rétege, de főleg az intelligens és a

gazda elem erősen volt képviselve. Kiss Ferencz püspök-ladányi ev. ref. lelkész volt az estély szónoka és egyszer-smind központja is. Kiss Ferencz az ő mélységes köl-tői tehetségével, hatalmas tudásával, kitünő szónoki képességével a reformáció óriási jelentőségét, hatását és alkotó erejét fejtegette a mai társadalmi kinövésnek bevonásával, erős szavakkal ostorozván a mai korban divatozó szobor emeléseket, koszoruzásokat, és értéktelen parádézásokat, ha ezek létrehozása után mint a hogy szokott leginkább történni nem következik semmi. Igy rendszerint elvész a hősök, hadvezérek bujdosók, már-tírok, költők és bajnokok személye által képviselt eszme fensége és ereje a társadalom áldozatkészsége pedig nem állandó, maradandó becsü intézmények létesítésére használtatik ki, hanem üres külsőségekre. Nem azt érti ez alatt, hogy nagyjainknak ne állítsunk szobrokat, hanem azt, hogy mikor ezt tesszük, áldozzunk a közjótékony-ság oltárán más irányban és létesítsünk humanitárius in-tézményeket a melyek a társadalmi nyomort enyhítsék stb. Hol van egy Kossuth — szanatorium, hol van egy Bocskay szeretetház vagy egy Rákóczi kórház? Hol van egy Loránfy Zsuzsanna gyermek menedékház, vagy egy Zrinyi Ilona nevére nevezett magyar növelési intézet? Gyönyörű szavakkal szólott ezután II. Rákóczi Ferenczről és a bujdosókról. Szavaival annyira elragadta a közönséget, hogy egyetlen lélek nem volt, a ki omló könnyeit vissza tudta volna tartani. A haza és vallás szeretet igaz gyöngyei csillogtak a szemekben, gyönyü-rűségig felkorbácsolt lelkesedés viharzó árja lopózott be a szívek és lelkek mélyébe. A tüneményes eszmeadás, szónoki előadás alatt többször felhangzott a zugó taps és éljenzés, mely legvégül percekig tartott jelezvén, hogy Kiss Ferencz, a magyar kálvinizmus élő apostola minden jó szívet meghódított ez estélyen. A protestáns estélyt egyébként a közszeretben és általános tisztelet-ben álló Soltész László lelkész nyitotta meg, igazán szép és tapintatos szavakkal a tanítótestület tagjai, főleg pedig a szoboszlói dalárda tagjai számos egyházi műeneket adtak elő telemelő hatással, Kállay Sándor vallastanár, Márton Lajos és Jóvér Gábor ref. tanítók pedig nagy hatással szavaltak, Jánosi Antal püspökla-dányi org. kántor a Hugonották c. operából gyönyörű, tömör hangjával a közönség szünni nem akaró tapsai között adott elő egy bariton áriát, melyet meg kellett ismételnie is. Az ünnepség Bor János tanítótestület elnök köszönő szavaival és a XC. zs. éneklésével ért véget, igen szép összeget jövedelmezvén a Vincze József alapítványra. Az ünnepély után a tanítótestület és a dalegylet társas vacsorát rendeztek a Kaszinóban Kiss Ferencz tiszteletére.

(r—s.)

— **Uj orgona.** Lutilla község (Bars megye) temp-loma részére Országh Sándor rákospalotai (Budapest mellett) orgonagyáros cégnél egy új orgonát rendelt. Az orgona két testben lesz elhelyezve, világos tölgyfa színre festve és díszesen aranyozva. A mű a legújabb esőrend-szer szerint készül és előre láthatólag november első napjaiban lesz a használatnak átadva.

— **A bujdosók és a felekezetek.** II. Rákóczi Fe-renczet a kattholikusok foglalták le maguknak. Thökölyt az evaangelikusok, nekünk kuruc Vay Ádám maradt, kit véglegesen nov. 15-én tettek Vaján nyugvóra. Göröm-bei Péter esperes szolgált felette elragadóan. Szabolcsi vármegye és a nagy Vay család álltak koporsója körül a kálvinista papokkal és a jó magyar néppel. Rájok há-rul a dicső ősnak fénye, ők tartoznak őrizni első sor-

ban emléket. Örizzék is és buzduljanak nagy tettekre a hazáért és örizzük mindannyian, mert a bujdosók az egész osztatlan magyar nemzeté, a nemzetbe foglalva az egész magyarságot sőt az összes hazához hű polgárokat.

— **Ajándék egy ref. egyház részére.** Fenkölt gondolkodásra vall az az ajándék, melyet egy görög katolikus vallású urinő egy református egyháznak ajándékozott. Márffy Béláné szül. Lyka Katinka gör. kath. vallású urinő ugyanis a Rákóczi-ünnep alkalmával a hencsei (Somogy) ev. ref. egyház templomának igen szép kivitelű, nehéz selyemplüss urasztalteritőt ajándékozott.

— **Templomszentelés.** Beregsurányon e hó 4-én tartották a templomszentelést, melyen esperes Sütő Kálmán és egyh. m. gondnok Uray Imre társaságában 14 lelkész vett részt — jelen voltak ezen kívül e megye előkelőségei. Sütő Kálmán esperes tartotta a nála megszokott ékesen szólással előadott gyönyörű, szívet és lelket az Urnak trónusához felemelő alkami felavató imát. Egyházi beszédet II. Móz. 40 rész 9 v. alapján Róthe Lajos asztélyi lelkész tartott. Urvasorát Csáfordy Ferenc márokpapi lelkész és Bertók Béla surányi lelkész osztottak.

— **Az amerikai magyar református egyházmege** és az egyes gyülekezetek dolgainak rendezésére az egyetemes konvent elnöksége Bede László máramarosszigeti főgimnáziumi vallásnővér küldte ki Amerikába. A konventi elnökség azzal a megbizással küldte ki Bede Lászlót, hogy úgy az egyházmege ügyeit illetőleg, mint az egyes gyülekezeteknél végleg rendezze azt, ami még rendezésre vár, hogy ezzel az egyházmege befejezett egész legyen. A konventi kiküldött Bécsen, Drezdán, Lipsen és Rotterdamon át október 8-án érkezett a hobokeni kikötőbe, ahol Kuthy Zoltán newyorki lelkész, az amerikai magyar ref. egyházmege esperese fogadta. A 13 csatlakozott egyházközségből alakult egyházmege ügyeinek végleges rendezése után Bede kísérletet fog tenni arra nézve is, hogy a még nem csatlakozott egyházakat a csatlakozás ügyének megnyerje.

— **Lelkészválasztás.** A gömöri, pelsüzi ev. ref. egyház a néhai Szentpétery Sámuel halálával megüresedett lelkészi állásra Dusza János hanvai lelkészt hívta meg. November 11-én volt a pelsüzi egyház papválasztó közgyűlése, melyen Réz László és Vályi Nagy Pál elnökölték a gömöri ev. ref. egyházmegei hatóság képviselőiben.

— **Templomszentelések.** Örvendve halljuk mindenfelé a ref. templomok épülését és felszentelését. Szatmárban Mikola, Ugocsában Tivadar szentelt újabban templomot. Ez utóbbi helyen imádkozott Szikszay Zoltán máramaros-ugocsa egyházm. esperese. Egyházi beszédet mondott Biky Ferenc egyházm. főjegyző. A templom történetét felolvasta: Föris Lajos helybeli lelkész.

— **„Antidol“** a legjobb gyógyszer: fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp tenyéren eldörzsölve, s használati utasítás szerint belelegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagyszerű hatásáért arany éremmel lett kitüntetve. Egy üvege ára 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele a fejfájását. Kapható: Grósz Nagy Ferenc gyógyszerárban Debrecen az Arany egyszarvúhoz.

Tartalom-jegyzék: Gyűlést megnyitó imádság. Dávidházi János. — Gróf Degenfeld József megnyitó beszéde. — A debreczeni egyetem. — Degenfeld József gróf ünneplése. — Egyházkerületünk őszi közgyűlése. — Nyilatkozat. Szabó József. — A prot. irodalmi Társaság közgyűlése. — Irodalom. Balogh Ferenc. — Különlélek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázati hirdetés.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének közvetlen fenhatósága alatt álló és az Észak-Amerikai Egyesült-Államok területén működő amerikai magyar református egyházmege több egyházközség az 1907/1908. tanév kezdetétől rendes mindennapos elemiskolát fog fenntartani.

E tanítói állások általában évi 500 dollár előleges havi részletekben esedékes javadalommal vannak egybekötve, s a megválasztott tanító amerikai működése alatt is a hazai tanítói nyugdíjintézetnek tagja marad. A kiutazásnak, melynek költségeire a konvent elnöksége 600 koronát előzetesen utalványoz, legkésőbb 1907 augusztus havában kell megtörténnie.

Felhívotnak mindazon magyarországi református vallású tanítók, kik az amerikai magyar református egyházmegeben tanítói állást vállalni hajlandók, hogy ezen szándékukat személyes körülményeik, nyelvismeretük stb. ismertetése mellett, okmányokkal felszerelt kérvényben a konvent alulírott világi elnökének Budapest, II. Bimbóutca 7. 1907 december 15-ig jeleltsék be.

Budapest, 1906 október 30.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének elnöksége:

Dr. Bánffy Dezső,
főgondnok, világi elnök.

Kun Bertalan,
püspök, egyházi elnök.

Pályázati hirdetés.

A hívásr helyi reform. egyházban az anyakönyvvezetői s. lelkészségre és az egyházi s. lelkészségre.

Mindenik állás fizetése 1600 kor. és még az előbbi az anyakönyvi jövedelemből 10 % a két régebbi lelkész idejére és két szobás lakás, melyből a hivatalos helyiséget a szükséges butorral az egyház látja el. Ha megválasztott nő, ez esetben csak a hivatalos helyiséget kapja és 400 kor. lakáspénzt, az utóbbi egy butorozott egy szobás lakás. Mindenik s. segédlelkész kötelessége a vele egy templom mellett levő rendes lelkészhez hertenként váltakozva teljesíteni a lelkészi szolgálatokat, egyszersmind ezen lelkész főnöksége alatt áll; továbbá az előbbi az anyakönyveket is vezeti. Mindketten az egyháztanács által 3 évről 3 évre választatnak 3, illetőleg 2 havi előleges felmondás mellett.

Pályázni kívánók ez állások szolgálati szabályzatát mindenestire kérjék el az egyház jegyzőjétől s aztán nyujtsák be alulírott okirataikat, melyek a két lelkészi vizsgai bizonyítvány, szolgálati, egészségi és születési bizonyítványok. Pályázási határidő f. hó 30. s az állás újévvél elfoglalandó.

Hívásr hely 1906 nov. 12.

Pap Imre,
elnök lelkész.

Orgona - Harmoniumok.

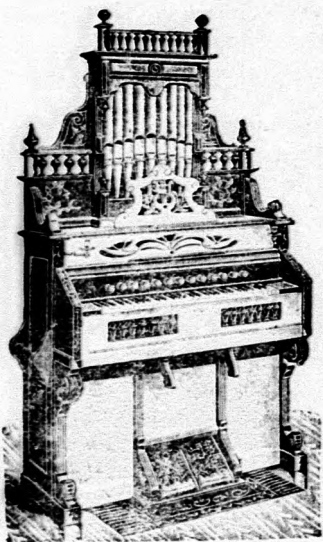
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dícséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes **huros-, vonós- és fuvó-hangszerait**, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda! mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe **hangfokozó-gerenda** 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) **Tárogató**; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forintsól feljebb.

Az összes hangszerek javítása **különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszeréről külön, kívánatra bérmentve küldetik.**

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődeje, szivattyugyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. **Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.**

Forgatható és igen könnyen lódítható **vas harang fölszerelések**, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való ala kítását, avagy azoknak **ceskély fölűlfizetés** mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
— ingyen és bérmentve küldetnek. —

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

A DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

KÖNYVNYOMDÁJA

(tulajdonos: FARAGÓ GYÖRGY)

ajánlja

modernül berendezett könyvnyomdáját a nagyérdemű közönség szives figyelmébe.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHAZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkekből és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — ár számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stílusban, levéltári irománytartó fedeleket.*

Amerikai Cottage-szivólégrendszerü
harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

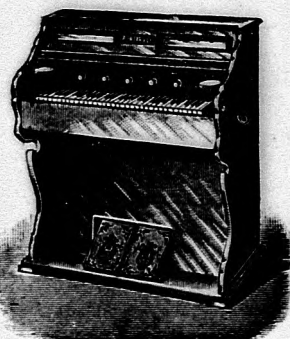
Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele.

Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele.

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.

= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos
organaméretekkel, templomok, szemináriumok részére és
mint gyakorló orgonák.

Tanerőknek külön százalék engedmény.

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives
tudomására adni, hogy **Melocco Péter**
budapesti betonáru gyáros debreceni fióktelepét saját szám-
lámra átvet- **tetőfedési vállalatommal** egyesítve
tem és azt fogom to-
vább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és
legjobb anyagokból készíttetem, miáltal t. rendelőim teljes
megelégedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem,
hogy nagybecsü bizalmukkal **Lukács Vilmos**
kitüntetni sziveskedjenek —
maradtam kiváló tisztelettel Debrecen, Hatvan-utca 5. szám.

Elvállalok = **beton-munkát** cement és gra-
mindennemű nított lapokkai
burkolást, fayence-lap burkolást, műkö lépcsők és láboza-
tok készítését, csatornázásokat szab. karmantjus beton-
csövekkel, hidak és átérsek építését stb.

**Tetőfedési munkák szabadalmazott
Eternit asbest cement palával.**

Aszfalt lemezzel egyszerű és kettős ragasztott fedés.
Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Állandó raktár: Kitünő minőségű Port-
land és román cement-
ből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek
elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbo-
lineum, fedéllackok stb.

TÓTH GYULA

Debreczen, Piacz-u. 20.

Budweiszi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger
köpeny és öntött

vaskályhák,

minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Mul-
tiplicator hőfejlesztő kályhabetétek.

Vadászfegyverek

és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények.

Lőporáruda.

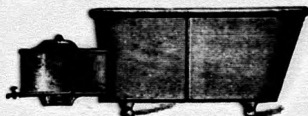
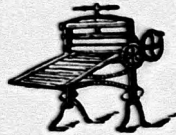
Browning-rendszerü

Ujdonság! ismétlő fegyver

190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyer-
mekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelsze-
relések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

előbb László Albert és társa

A tiszántuli egyházkerület főbizományosa
Iskolakönyv és tanszer kereskedésében
DEBRECENBEN, Kossuth-utca 11. szám.

A közelgő iskolai idény alkalmából
legelőnyösebben szerezhetők be min-
denféle iskolai könyvek, írószerek
és iskolai felszerelések.

Nagy részletes képes árjegyzék ingyen
és bérmentve küldetik.

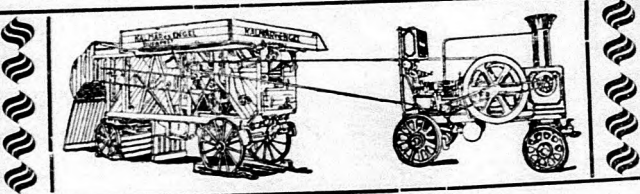
Számtalan első díjakkal és diszoklevelekkel kitüntetve.

KALMÁR ÉS ENGEL

MÓTOR- ÉS GÉPGYÁRA

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 18.

Ajánlja egy cséplőgépet, mint malomüzemre legegyszerűbb benzínmotorjait, benzinlokomobiljait, valamint szivógázmotorjait, melyek V., Lipót-körut 18. bármikor üzemben megtekinthetők.

Teljes jótállás
kiváló cséplésért! **Egyedül létező újdonság!**

Ezen motorok egyenletes járása és bámulatos egyszerű szerkezetük folytán bármely legjáratlanabb ember által is azonnal könnyen kezelhetők.

Árjegyzék ingyen! _____ Olcsó árak részletfizetésre.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

☞ férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. ☜

A járókelőket megálliúják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az őszi idény legújabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hírneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra van fektetve, amennyiben a **szabott árak**, mely minden darabon ki-tüntetve látható, a legpontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTÁTOTT 1845-ben.